

ВІЗУАЛЬНІ СКЛАДНИКИ АРХЕТИПНИХ ПОЕТИЧНИХ ОБРАЗІВ У ПОЕЗІЇ ВАСИЛЯ МИСИКА

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (49)

УДК 130.2:821.161.2-12.09Мисик(045)

DOI:10.24144/2663-6840/2023.1(49).112–117.

Соловйова Ю. Візуальні складники архетипних поетичних образів у поезії Василя Мисика; кількість бібліографічних джерел – 9 ; мова українська.

Анотація. Статтю присвячено аналізу візуальних складників архетипних поетичних образів як чинника формування поетичної картини світу автора. У сучасному культурному просторі надто часто доводиться спостерігати деградацію духовних цінностей, витіснення всього високого та ідеального. У зв'язку з цим актуальності набуває звернення до архетипних поетичних образів, які зумовлюють націєтворчий потенціал поезії. У цьому руслі важливим є дослідження таких явищ, як поезія Василя Мисика, у якій з особливою силою проявилася тяглість культурних набутоків багатьох поколінь українського народу, неосяжність духовних обривів, спорідненість з традиціями неокласиків. *Мета статті полягає в тому, щоб дослідити своєрідність візуальних складників архетипних поетичних образів у поезії Василя Мисика як одну із домінант, завдяки якій проявляється національна ідентичність художнього твору.* Завданнями дослідження є розкриття етико-естетичного потенціалу поезії в контексті формування загальнолюдських цінностей, особливостей творчого переосмислення архетипних поетичних образів як форми декодування культурного коду національної культурної спадщини. У дослідженні мовного багатства поезії Василя Мисика використовувалися методи семантичного, концептуального та інтерпретаційно-текстового аналізу, *метод біографічного аналізу.* Крім того, для глибокого розуміння тих чи інших мотивів долучалися описовий метод та метод компонентного аналізу. У статті досліджено особливості функціонування культурних архетипів у поетичній картині світу на різних етапах формування поетичного становлення автора. Показано, яким чином етнокультурні архетипи та міфологічні образи відбиваються в зорових рядах поетичного тексту, як вони уможливають створення етичного та естетичного ідеалу в поезії, де органічно поєднуються принципи неокласики та народнописенної традиції. Обґрунтовано доцільність виокремлення поодиноких архетипних поетичних образів, що вміщують духовно-культурні надбання українського народу. Розкрито етико-естетичний потенціал поезії в контексті формування загальнолюдських цінностей. Доведено, що творче переосмислення архетипних поетичних образів є формою декодування культурного коду національної культурної спадщини. Результати дослідження можуть бути використані у вивченні українського літературного процесу 20-го ст., а також у вивченні формування авторської картини світу, аналізі архетипних компонентів візуальної образності творів сучасних авторів.

Ключові слова: Василь Мисик, архетипні поетичні образи, візуальні складники, культурний архетип, поетична картина світу, етнокультурні архетипи, міфологічні образи, топос степу.

Постановка проблеми. У сучасному культурному просторі надто часто доводиться спостерігати деградацію духовних цінностей, витіснення всього високого та ідеального. У зв'язку з цим актуальності набуває звернення до архетипних поетичних образів, які зумовлюють націєтворчий потенціал поезії. У цьому руслі важливим є дослідження таких явищ, як поезія Василя Мисика, у якій з особливою силою виявилася тяглість культурних набутоків багатьох поколінь українського народу, неосяжність духовних обривів, спорідненість з традиціями неокласиків. Поети філософського спрямування в своїй творчості постійно звертаються до архетипних образів. Сьогодні як у вітчизняних, так і в зарубіжних дослідженнях можна помітити неоднозначність тлумачень та розбіжність підходів до поняття «архетип». Учені розрізняють психологічний архетип як колективне позасвідоме [Юнг, 1996], з іншого боку, виділяється базовий елемент культури, що формує моральні імперативи духовного життя, тобто культурний архетип. У поезії Мисика важливу роль відіграють зорові ряди, весь багатий спектр конкретних вражень. Тому ми в нашому дослідженні звертаємося до такого поняття, як візуальні складники архетипних поетичних образів, у яких об'єктивуються базові теми, сюжети й мотиви поетичних текстів.

Аналіз досліджень. Актуальні дослідження підтверджують, що культурні архетипи, зокрема числі візуальні складники архетипних поетичних образів, виступають у ролі спонтанно діючих стійких структур обробки, зберігання та репрезентації колективного досвіду. Серед них можна виділити універсальні та етнокультурні архетипи. Зберігаючи та репродукуючи колективний досвід культурогенези, універсальні культурні архетипи забезпечують наступність та єдність загальнокультурного розвитку. Пам'ять роду виявляється через етнокультурні архетипи, які виступають константами національної духовності, виражають та закріплюють основоположні властивості етносу як культурної цілісності. У кожній національній культурі домінують свої етнокультурні архетипи, які суттєво визначають особливості світогляду, характеру художньої творчості та історичної долі народу. У вітчизняній науці поняття архетипних поетичних образів розглядається в контексті дослідження модусу національної ідентичності, який виражається як на текстуальному, так і на змістовому рівнях. Зокрема, на такий підхід ми натрапляємо у працях Л. Белехової, В. Переяслова, І. Процик, Е. Соловей, Н. Шумило.

Для Мисика характерний сповідальний тип поетичного мислення, що зумовлює звернення до

біографічного аспекту життя й творчості. Так відбувається перегук культур, що Е. Соловей називає «полілогом авторських свідомостей», розглядаючи зв'язок з фольклорною традицією як одну з типологічних ознак української філософської лірики [Соловей 1998].

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити своєрідність візуальних складників архетипних поетичних образів у поезії Василя Мисика як одну із домінант, завдяки якій проявляється національна ідентичність художнього твору. Завданнями дослідження є розкриття етико-естетичного потенціалу поезії в контексті формування загальнолюдських цінностей, особливостей творчого переосмислення архетипних поетичних образів як форми декодування культурного коду національної культурної спадщини.

Методи та методика дослідження. У дослідженні мовного багатства поезії Василя Мисика використовувалися методи семантичного, концептуального та інтерпретаційно-текстового аналізу. У межах кожного з названих методів застосовувались різні методики, підпорядковані розв'язанню конкретного дослідницького завдання. Вивчення візуальних складників архетипних поетичних образів, які втілюються у відповідних мотивах, ґрунтується на невід'ємності міфологічного та біографічного аспектів, що зі свого боку вплинуло на використання в дослідженні елементів методу біографічного аналізу. Крім того, для глибшого розуміння тих чи інших мотивів долучалися описовий метод та метод компонентного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Під впливом ідей К. Г. Юнга в аналітичній психології архетип розглядають як праформу свідомості. К. Г. Юнг стверджує у своїх роботах, що у видатних людей, зокрема й у поетів, до власного авторського голосу приєднується інший, що йде ніби з глибин свідомості. У нашому дослідженні ми прагнемо з'ясувати, як актуалізована в момент натхнення авторська свідомість може оволодівати змістом, що плине з потаємних глибин підсвідомості та надає їй релігійної та художньої форми, адже глибинна інтуїція – це основний творчий інструмент видатних людей, який далеко переважає свідомий розум. Вони схоплюють деякі «праформи». Ці «праформи» виникають у свідомості людини спонтанно та мають здатність впливати на її внутрішній світ. Пізніше ці «праформи» одержали назву «колективне позасвідоме». Колективне позасвідоме К. Г. Юнга означає родову пам'ять людства, підсумок життя роду; воно властиве всім людям, передається як спадщина і є основою індивідуальної психіки та її культурної своєрідності. Іншими словами, це можна сформулювати таким чином: архетипи «колективного позасвідомого» – це пізнавальні моделі та образи. Вони завжди супроводжували людину та були джерелом міфології та поезії [Юнг 1996].

У картині світу Василя Мисика вагоме значення мають усталені візуальні складники архетипних образів, поетичні формули, які пов'язані з міфологічним мисленням, народною творчістю та пам'яттю людства. У поезії Василя Мисика архети-

пи – це візуальні образи, які маркують його поетичну картину світу. Поет має загострене відчуття часоплину: час тече невмолимо, одне покоління змінює інше, батьки передають дітям свої матеріальні та духовні набутки.

Для Василя Мисика поняття «національне» і «народне» мали надзвичайно важливе значення. У листі до Тереня Масенка він зауважує: «Добре сказав на пленумі правління СРПУ Сурков про національну форму! Мені здається, що в це питання слід було б давно внести ясність. Дехто вважає, мабуть, що для національної форми треба більше старих слів, що архаїзація мови і описи всього одживаного і є національна форма. В одному оповіданні Ю. Яновського десь у степу машина колгоспна підбирає якогось зоотехніка з бандурою. Хороший приклад національної форми дав Довженко, а також Тичина (в кращих творах), Турсун-Заде та інші. А найкраще це було все-таки у Тараса Григоровича» [Масенко 2021, с. 359].

Архетипом українського духу вважають філософію Серця, що означає переважання емоції над розсудом, інтуїції над раціональністю. У цьому плані Василя Мисика з повним правом відносять до поетів сквородинівського типу.

Є митці, які шукають у фольклорі окремі мотиви, теми, сюжети, вибудовують на фольклорній традиції свою поетичну картину світу, ретельно підганяючи одну деталь до іншої. А є митці, для яких фольклор – це природна стихія, у якій вони почуваються, мов риба у воді, таким творцям не загрожує небезпека поверхового наслідування, формальна стилізація. Саме до таких митців належить і Василь Мисик. У його поезії багато важить вибір слова, міфотворення, емоційна оцінка, формування зорового ряду образності. Треба зазначити, що вся авторська позиція Василя Мисика визначається передусім його належністю до українського етносу. А з іншого боку, В. Мисик, як мало хто із сучасних йому українських поетів, умів акумулювати у своїй творчості досягнення світової культури. У його перекладах виходять поезії Дж. Кітса, Р. Бернса, Омара Хайяма, Рудакі, Гафіза. Перекладав він і німецьких авторів – Й. В. Гете, Г. Гайне, Фр. Гельдерліна. Уже після його смерті було знайдено його юнацький переклад трагедії Шекспіра «Ромео і Джульєтта». Василь Мисик – поет глибоко національний, за що й намагалися комісари від культури якнайсильніше утискувати його в усі часи. Як мало хто в українській поезії того часу, В. Мисик умів знайти одне вагоме, родовите слово і розгорнути його в міф. Для нього це була не інтелектуальна вправа, а природне вміння творити магію слова. На таких словах-міфах тримається світобудова, увесь візуальний ряд його поезії («хата», «терем тихий», «чорнотроп»), котра своєю естетикою, усім своїм густо розгалуженим корінням углибає в народну етику. Звідси і своєрідність поетики: образів, інтонацій, прозорої, мов перемитої в народних джерелах, мови. Міфологія В. Мисика – особливе надзавдання для перекладачів. За позірною простотою треба вміння якщо не розгадати, то принаймні завважити неоднозначність міфу, відтворити лексичний

ряд, що виражає його національну символіку. Те саме стосується лексичних одиниць, що виражають реалії, пов'язані з історико-культурною традицією. У листі до Т. Масенка від 01.09.1956 р. В. Мисик писав: «Робота художника полягає в тому, щоб «велике показати через мале. Тут діє відомий принцип економії. З найменшими затратами досягти найбільшого ефекту. Жест, подробиця, якась деталь (зовнішня чи внутрішня, психологічна) відіграють величезну роль у мистецтві. Згадай найяскравіші образи Толстого, Чехова, інших відомих нам майстрів, прозаїків і поетів. Всі вони живуть у Вашій пам'яті завдяки вдало схопленим дрібницям» [Масенко 2021, с. 356–357].

Цей штрих дуже важливий для розуміння творчого методу В. Мисика. У його віршах немає і просто бути не може жодного випадкового слова, жодної зайвої деталі. Кожна деталь тут продумана, передусім, вона зрима, адже через неї поет зображає дійсність в усій повноті життєвої правди. При цьому голос його звучить спокійно, зосереджено, ненав'язливо:

*Із глибини й мого
малого,
Малесенького
світу-всесвіту
Викочується, як
належить,
Самовдоволено округле,
Нікому невідкладне
Сонечко.*

У дослідженні архетипних візуальних складників поетичних образів у творчості Василя Мисика ми виходимо з розуміння архетипу як усталеного словесного виразу, що у своїй основі базується на національному колективному підсвідомому. Окремі образи розгортаються в символи (сонце-сонечко, степ, шлях), інші в сюжети (образ юності, яка поспішає в світ; старості, що нагадує осінь), ще інші відлунюють в тих чи інших мотивах (дерево, вітер). Усе це надає зоровим рядам поезії Василя Мисика особливої переконливої конкретики.

У творчому доробку поета практично не було творів гострополітичного змісту. У своїй поезії він не закликав до повалення політичного ладу, за панування якого зазнав стільки поневірянь, який жорстоко і послідовно намагався знищити його фізично й морально. Він писав здебільшого філософську та пейзажну лірику, але пастухи від ідеології слушно вбачали в цих творах небезпеку та загрозу. Для них несприйнятним і небезпечним був сам тип поетичного мислення автора:

*У подвір'ї ще синіє кут
За повіткою. Над садом ясно
Голубіє небо. З стріхи вниз
Бородою дід-мороз одвис.
Або, скажімо, так переживати зиму:
Сніг... Скільки його ждали. За ніч
Попорався він у дворі.*

Сніг попорався по-селянськи, як дбайливий господар. Саме «попорався». Народне, родовите слово – це і є свідченням високої майстерності поета. Народну українську мову в її слобожанському варіанті в такому майстерному втіленні, як у В. Ми-

сика, можна зустріти тільки в поезії І. Виргана. Таке слово росте на рідному культурному ґрунті, як ростуть трава, колосок, квітка. Це слово живе і пахуче, дзвінке і тихе, воно несе в собі всі ознаки свого родоводу. Таке слово могло бути сказаним тільки певною людиною, а саме людиною з народу.

У поезії Василя Мисика міфологічні образи набувають символічного забарвлення, що споріднює поезію В. Мисика з поетикою П. Тичини, та, певною мірою, з поезією М. Рильського, які до неокласичної методи прийшли саме з лав символістів. Так, у поезії «З півдня темні обрії» вітер зображується як пантеїстичний бог, він убирає в себе «всіх дерев і травинок душі». Вітер у цьому контексті уособлює могуть, велетенську силу, жорстокість і породжує страх світу перед собою. Він «стіною вже йде по горах. / Дме могутньо, смужисто у гирла балок, / воду потоків спиняє, ламає стебла, / пил холодний, важкий підіймає круто, / забирає насіння сухе і листя, / і комахин заблуканих – із свистом все те / кидає хвилями в димний, тривожний простір».

Візуальні складники архетипних словесних поетичних образів Василя Мисика часто набувають амбівалентного значення. Як і в фольклорній традиції, тут щомиті знаходить своє втілення той чи той вияв антропоморфізації. Явища природи переносяться на події людського життя. Річний циклічний колообіг зв'язується з плином життя людини. Свого поетичного осмислення набувають такі поняття, як «юність», «зрілість», «старість» у зіставленні з природним часоплином: «весна», «літо», «осінь», «зима».

У вірші «Весняне» прихід весни автор показує, змальовуючи легкими штрихами окремі деталі (велике показати через мале):

*На сході видно.
(Як забулилися гілки вишневі за ніч!)
На сході видно.
Червоний одсвіт запалив вершечки скірт.
Ніч
Знесла яєчко тепле – сонце.
(1940 р.)*

Інша семантика закладена в образній основі вірша «Юність»:

*Легка хода у тебе, юносте,
Але стежки, де ти пройшла,
Не заростають і засіяні,
Не забуваються й заорані.*

*Ти так у всесвіт поспішала ся,
Що й не оглянулася назад, –
І хвірточка, де ти проходила,
Так і зосталась неприхилена.
(1958)*

У наведеному вище вірші через, здавалося б, непримітну деталь (неприхилена хвірточка) увиразнена психологізація та соціалізація візуально відчутного поетичного образу.

Весна – це символ пробудження всього живого, що ніби з якогось чарівного вузлика, випростається, вивільниться і побіжить, попливе, подасться у широкий світ. Юність – як багата на можливості брунька, з якої з часом мають з'явитися листочки,

квіти, плоди життя. У такому ж ключі сприймається і символ ранку, початку дня:

*... І сонце жде нагоду
Ударити, як довбиш, у казан.*

*І все збудити: голоси і стуки,
Що в шкаралупі ночі, в окутті
Дрімотному ховались. Віти – й ті
Випростуються, тягнуться, мов руки,
Звільнившись од зимової принуки,
І робляться із срібних золоті.
(1963)*

Ранок – це мить, коли «з нічних оман виплутується день». Тобто «ранок» і «день» – це один полюс. Він світлий, сповнений надії, він обіцяє і дає. А ніч – це інший полюс, це місце полону для дня та ранку. Це своєрідна «заморока», яку треба подолати, над якою треба звестися в повний ріст. Зовсім іншу інтерпретацію концепту «ніч» ми бачимо в однойменному вірші:

*Глухе падіння яблук, мовби крок
Годин нічних, коли з німого глибу,
Як сім'я всесвіту, струмки зірок
Спадають на земну родючу скибу.
(1941)*

У цьому контексті якраз відчутна амбівалентність поетичного образу: ніч – «німий глиб», загадковий, незбагнений; водночас вона є лоном земним, з якого народжується нове життя.

Літо – традиційно казкова пора в українській поетичній інтерпретації, «время вожделенное» (за Г. Сковородою). Мисик у своїй ранній поезії також знаходить особливо наснажені слова для зображення літа:

*Яка свіжінь! Неначе в думі тій:
«Воздобні комиші, довольні води!»
І ясно чути, як по днях негоди
Далеко десь, на стежці степовій,
Де протряхає трав'яна могила,
Вечірня пісня підіймає крила.
(1925)*

Водночас літо – це спека. Сонце не лише гріє, але й спалює все, що потрапляє під його немилосердні промені:

*Осяйна блакить
Запаленого ока ні на мить
Не змружує.
Ні холодка, ні нитки
Дощу!
Слабенький в стеблах шелестить
Дитячий голос: «Пити... питки...»*

*Над обрієм прозора хмарка спить.
У вислій балці – тоскний плач кигитки.
(1946)*

У поезії Василя Мисика простежується особливо багата та розмаїта амбівалентність архетипних уявлень про осінь: осінь як пора року, зміна кольорів у природі, тема пригасання, осінь як пора старості для людини, пора її фізичних обмежень, пора випробувань. Саме про осінь написані найщемливіші вірші поета, де імпліцитні та експлі-

цитні складники поєднані з неперевершеною майстерністю. За рядками віршів угадується невимова туга, яка своїм корінням углибає в біографічний вимір. Поетові болить трагічна доля власної матері, він не говорить про це відкрито, але ті читачі, які знайомі з біографією Василя Мисика, розуміють ці речі без нагадування. Ось як починає свої поетичні роздуми автор вірша «Мати осінь»:

*Ніколи ти не снілась молодою
Своїм найстаршим дітям
А найменшим?
Ти завжди осінь, завжди пригасання,
Найстаршим дітям – рання,
А меншим – пізня осінь.
Ніколи ти не снілась молодою,
Не бачилась уквітчаним політтям, –
Ти завжди осінню ввижалась дітям.*

Отже, архетипи є підґрунтям кожного словесного поетичного образу, у якому він може бути вираженим експліцитно або імпліцитно. Експліцитне вираження той чи інший архетип отримує через розширення, специфікацію та модифікацію спочатку архетипної схеми, а потім прототипової концептуальної схеми шляхом різного роду лінгвокогнітивних операцій та процедур, які формують розмаїття зримих поетичних образів. Серед цього розмаїття ми виокремлюємо архетипні поетичні образи за критерієм референції змісту образу до сюжетів і тем античної міфології, Біблії, а також національного фольклорного багатства.

Старість – це не лише пригасання та обмеження природних можливостей, це водночас збагачення душі і серця, це звичка старої жінки турбуватися про всіх, хто прийшов у цей світ після неї. Ця турбота вже стала для неї підсвідомою звичкою, підсвідомим проявом гуманізму. Прикладом подиву гідного милосердя та гуманізму є образ старої селянки у вірші «Стара-стара»:

*І, як гілля, з якого знято плід,
Тепер їй зайвими здаються руки.*

*І від легкості не знає. Як
Держати їх і що робити далі.
Вив'язує із хусточки п'ятак
І два купус пряники линялі.*

*Давно бажалось! От би до смаку
І з'їла їх! Так поглядає в сіңця
І зважує, якому б малюку,
Що бавиться на сходах, дасть гостинця.
(1948)*

Один із центральних образів, що пронизує творчість поета від самого початку до останнього періоду творчості, – це образ степу. У поетичному контексті Василя Мисика надзвичайно важлива лірико-філософська реалія (топос), що змикається з небом: як наслідок, утворюється космічна взаємодія та нерозривна єдність:

*Простягся степ у далечі відкриті,
За рівний обрій, в невідомий дим.
І висне небо, сповнене блакиті,
Шатром ясним»*

У вірші «Степ» («Простягся степ...») Василя Мисика, подібно до поетики М. Зерова, топос степу змикається з образом могили як оберегом історичної пам'яті народу.

У розмові про словесні архетипні образи в поезії Василя Мисика не можна лишити поза увагою образ води. Це може бути метафора духовної їжі та спасіння у християнському розумінні. Це і буддистський символ бурхливого потоку буття. А з іншого боку, прозорість спокійної води символізує споглядальне сприйняття. Для образу води ключовими концептуальними імплікаціями психологічного архетипу є плинність, мінливість, динамізм, циклічність (крига – вода – пара), рух (річка, потік, ручай), спокій (загата, озеро, став), застій (болото), нестримність, стихія (водограй, водоспад, море, океан), чистота (окідь, роса, джерело), згубність (потоп, повінь). Усі ці якості та властивості порізному перетинаються у художній творчості автора. Значущим у контексті творчості поета виступає образ зливи як символ очищення:

*Після зливи в лісах прозоро.
Важко кожен листок схилився, —
береже він краплю солодку,
що висить на кінці її кругліє,
все кругліє й пухне, аж поки,
лист нагнувши, спаде додолу.*

На увагу дослідників заслуговують такі зорові ряди: «дерево» («деревце»), «шлях» («стежина»), «вітер» та багато інших, що наповнюють поетичний світ Василя Мисика.

Підсумовуючи все вищесказане, можна стверджувати, що архетипи є підґрунтям кожного поетичного образу, у якому він може бути вираженим експліцитно або імпліцитно. Словесний архетип, увиразнений через зоровий ряд, отримує своє експліцитне вираження через розширення, специфі-

кацію та модифікацію архетипної схеми. У поезії Василя Мисика простежується особливо багата та розмаїта амбівалентність поетичних архетипних образів. Дуже часто вони базуються на творчому використанні принципу паралелізму: людина-природа. Детальний аналіз дозволяє трактувати ці образи як архетипні образи-сюжети, образи-символи та образи-мотиви. Підґрунтям візуальних складників архетипних поетичних образів є культурні архетипи, їхнє формування й інтерпретація вмотивовані знанням універсальних та національних символів. Через архетипні поетичні образи здійснюється передусім націєзахисна та націєформуюча функція художньої літератури.

Висновки. У статті досліджено особливості функціонування культурних архетипів у поетичній картині світу на різних етапах формування поетичного становлення автора. Показано, яким чином етнокультурні архетипи та міфологічні образи відбиваються в зорових рядах поетичного тексту, як вони уможливають створення етичного та естетичного ідеалу в поезії, де органічно поєднуються принципи неокласики та народнопісенної традиції. Обґрунтовано доцільність виокремлення окремих архетипних поетичних образів, що вміщують духовно-культурні надбання українського народу. Розкрито етико-естетичний потенціал поезії в контексті формування загальнолюдських цінностей. Доведено, що творче переосмислення архетипних поетичних образів є формою декодування культурного коду національної культурної спадщини. Результати дослідження можуть бути використані у вивченні українського літературного процесу 20-го ст., а також у вивченні формування авторської картини світу, аналізі архетипних компонентів візуальної образності творів сучасних авторів.

Література

1. Белехова Л.І. Архетипи в образній картині світу Лесі Українки та Емілі Дікінсон. *Мова і культура: матеріали міжнародної конференції*. Одеса: Таврія, 2001. 252 с.
2. Масенко Л.Т. Загадки Василя Мисика. ...І цілий всесвіт допоміг нести. Харків: Майдан, 2021. С. 348–367.
3. Мисик В. Біля криниці: Вибране. Київ: Дніпро, 1967. 368 с.
4. Мисик В. Лан. Вибране. Київ: Дніпро, 1970. 198 с.
5. Переяслов В.О. Природа в естетико-філософських ландшафтах В.О.Мисика. *Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. Вип. 3 (79), частина перша. Харків, 2014. С. 116–128.
6. Процик І.В. Архетипи і символ: проблеми визначення та взаємодії. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст.* / гол. ред. В. А. Зарва. Бердянськ: БДПУ, 2011. Вип. XX IV. Ч. 2. С. 368–377.
7. Соловей Е. Українська філософська лірика: навч. посіб. із спецкурсу. Київ: Юніверс, 1998. 368 с.
8. Шумило Н. Під знаком національної самобутності. Київ: Задруга, 2003. 354 с.
9. Юнг К.Г. Психологія та поезія. *Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Львів: Літопис, 1996. С. 91–109.

References

1. Belekhova L.I. (2001) Arkhetypy v obraznii kartyni svitu Lesi Ukrainky ta Emili Dikinson [Archetypes in Lesya Ukrainka and Emily Dickinson's Visual World Model]. *Mova i kultura: materialy mizhnarodnoi konferentsii*. Odesa: Tavriia. 252 s. [in Ukrainian].
2. Masenko L. (2021) Zahadky Vasylya Mysyka. ...I tsilyi vsesvit dopomih nesty [Riddles of Vasyl Mysyk. ...And the Whole Universe Helped Carry]. Kharkiv: Maidan. S. 348–367 [in Ukrainian].
3. Mysyk V. (1967) Bila krynytsi: Vybrane [Near the Well: Selected]. Kyiv: Dnipro. 368 s. [in Ukrainian].

4. Mysyk V. (1970) Lan. Vybrane [Lan. Selected]. Kyiv: Dnipro. 198 s. [in Ukrainian].
5. Pereiaslov V.O. (2014) Pryroda v estetyko-filosofskykh landshaftakh V.O. Mysyka [Nature in the Aesthetic and Philosophical Landscapes of V.O. Mysyk]. *Naukovi zapysky KhNPU im. H.S. Skovorody*. Vyp. 3 (79), chastyna persha. Kharkiv. S. 116–128 [in Ukrainian].
6. Protsyk I.V. (2011) Arkhetypy i symvol: problemy vyznachennia ta vzaємodii [Archetypes and Symbols: Problems of Definition and Interaction]. *Aktualni problemy slovianskoi filolohii. Seriia: linhvistyka i literaturoznavstvo*: mizhvuz. zb. nauk. st. / hol. red. V.A. Zarva. Berdyansk: BDPU. Vyp. XX IV. Ch. 2. S. 368–377 [in Ukrainian].
7. Solovei E. (1998) Ukrainska filosofska liryka [Ukrainian Philosophical Lyrics]: navch. posib. iz spetszkursu. Kyiv: Univers. 368 s. [in Ukrainian].
8. Shumylo N. (2003) Pid znakom natsionalnoi samobutnosti [Under the Sign of National Identity]. Kyiv: Zadruga. 354 s. [in Ukrainian].
9. Yung K.G. (1996) Psykholohiia ta poeziia [Psychology and Poetry]. *Slovo. Znak. Dyskurs. Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.* Lviv: Litopys. S. 91–109 [in Ukrainian].

VISUAL COMPONENTS OF ARCHETYPICAL POETIC IMAGERY IN VASYL MYSYK'S POETRY

Abstract. The article is devoted to the analysis of visual components of archetypal poetic imagery as a factor in forming the author's poetic picture of the world. In the modern cultural space we can often see degradation of spiritual values, the oppression of all, what is high and ideal. Therefore an appeal to archetypal poetic imagery written in line with the tradition, takes on a special significance. In this connection is very important the study of such phenomenon as the poetry of Vasyl Mysyk, that embody the Ukrainian nation's cultural code to one degree or another. It is shown how stereotypical visual imagery contributes to the creation of an ethical and aesthetic ideal in which the traditions of folk art and the principles of neoclassicism are organically combined. The purpose of the article is to reveal visual components of archetypal poetic imagery the poetry of Vasyl Mysyk as a factor in forming the author's poetic picture of the world, as a dominate for national identical literary work. In the study of system of figurative-semantic and linguistic stylistic means of Vasyl Mysyk's poetry, as well as to investigate the peculiarities of the functioning of visual imagery at various stages of the formation of the author's poetic development, interpretation of archetypal poetic imagery written in line with the tradition, were used the methods of semantic, conceptual and interpretation analyze, as well the method of biographical analyze. Besides that for the more profound conception of different motifs there were used the method of description and component analyze. The peculiarities of functioning of cultural archetypes in the poetic picture of the world at different stages of the poetic formation of the author have been revealed. It is shown how ethnocultural archetypes and mythological imagery enable creating visual variety of ethical and aesthetic ideal in poetry, where the principles of neoclassicism and folk song tradition are organically combined. The expediency of isolating certain archetypal verbal poetic imagery that contains the spiritual and cultural heritage of the Ukrainian people has been substantiated. The ethical and aesthetic potential of poetry in the context of formation of universal values has been revealed. It is proved that creative rethinking of archetypal poetic imagery is a form of decoding the cultural code of the national cultural heritage. The results of the research can be used in the study of the Ukrainian literary process of the 20th century, in the study of the formation of the author's picture of the world, in the analysis of archetypal components of visual imagery in the works of contemporary artists.

Keywords: Vasyl Mysyk, archetypal poetic imagery, visual components; cultural archetype, poetic picture of the world, ethnocultural archetypes, mythological imagery, steppe topos.

© Соловйова Ю., 2023 р.

Юлія Соловйова – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фотомистецтва та операторської майстерності Харківської державної академії культури, Харків, Україна; julia-solo@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-6116-3733>

Yuliya Solovyova – Candidate of Pedagogy, Assistant Professor of the Department of Photography and Cinematography, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, Ukraine; julia-solo@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-6116-3733>